

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 "
 Helyben házasokhoz:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
húsz utáni napok kivételével.Ezerkötő és kiadónál:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.A szerkesztőség kérésre visszaküldi
vagy megőrzésére nem vállalja.Előfizetések és hirdetések a
kiadónálban intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, április 23.

Nemzeti követelések.

Az egykor közjogi ellenzéknek, később 48-as és függetlenségnek nevezett párt nemcsak nagy arányú párttá lett. 1905. január 26-án, de még bejutott a miniszteri székbe is, sőt a vallás és közoktatás, a kereskedelem és az igazságszolgáltatás terén tényezőnek állott a kormányzatba be.

Amikor 1867. évi június 8-án, a király koronázása napján, Madarász József, Csanády Sándor, Vály János, Kálmay Ödön, Patay István a 67-es közjogi alap ellen azzal tiltakozott, hogy távol tartotta magát az ünnepségtől, ki gondolta volna, hogy az oly csekély számból álló párt nagy testtől tömörüljön 1905. évi január 26-án és április első napjaiban pedig, a király kinevezése által, kormányra kerüljön?

Egy időben ez volt a tulajdonképeni nemzeti párt, mely a nemzet törvényeit és hagyományait ős eredetiségében fenntartotta.

Az a párt, mely 38 éven át a 67-es alapon vezette az ország ügyeit és kormányzott Magyarországon, vagy nem vette észre, vagy látni nem akarta, hogy a magyar nemzeti törekvések egyre fokozottabb mértékben duzzadnak az erőtlől;

nem vették észre; ez okból míg egyrészt valamennyire törekedtek ugyan a

nemzeti éllel erősítgetésén, sőt márczius 15-én sok helyen együtt ünnepeltek a nemzettel, de azért egészen minden tekintetben vele egybe nem olvadtak, magok törekedtek előkészíteni ama bukást, ami bekövetkezett;

nem akarták észrevenni; — erre valának Széll Kálmán minisztersége alatt alkotott törvények, amelyek a nemzeti törekvéseket arról biztosították, hogy a parlamenti pártok uralma curiai bírások alá került, tehát hatalmasabban nyilatkozhatik.

Ennek egyik következménye az lett, hogy a nemzet lerázta magáról azokat a törekvéseket, amelyek vele egybe olvadni nem tudtak és mégis vezetni akarták ismeretlen utakon.

A nemzeti törekvések alapvető léssankint az enyészetbe tűntek el, egyedül Madarász József él még közülök, az egyetlen, ki kezdettől végig harcolta azt a nemes küzdelmet, mely olyan hosszú időn át a reménytelenség palástjába burkolózott.

Volt idő, mikor hittük, hogy a 67-es alapon Magyarország nemzeti állama kiépíthető.

Ez az idő, habár az opportunista lejtőjére lépett bölcsünket sem nagyon csalogatta, akkor volt, amikor gróf Andrássy Gyula a monarchia kancellárja lett.

Ámde, sajnos, e gondviselészerű férfi is, kinek sem magyar voltát, sem

hazafiságát kétségbe vonni nem lehet, képtelen volt megbirkózni az osztrák áramlattal, főleg azzal, mely a közös érdekű ügyeket tisztán a magáénak tekintette és úgy rendezkedett be, hogy belőle minden magyar jelleg kiszorult és a magyar államot nem létezőnek tekintette a földnek minden idegen diplomatája.

Magyarország, a magyar állam összes életjele csak abból a panaszos nyögésből állott, amelyet a hírlapokban egy-egy külföldre vetődött hazánkfi ismeretelt a hazai lapokban.

A vallás és közoktatásügyi minisztérium a megalkotott törvények által a kötelező iskoláztatást vitte keresztül a legerélyesebben.

A nép legnagyobb számban megtanult írni, olvasni, — olvasmányait a magyar dicsőség fénykora képezte, ezt magyarázták előtte a tanítók, a lelkészek, az intelligencia.

Az a gyermek, aki az 1868. évi XXXVIII. t.-cz., mely a népiskolákról intézkedik, életbeléptekor született, 1905-ben immár 37 éves volt és felneveltetett a hazafias légkörben, amikor katonai kötelezettségének teljesítése végett bevonult az ármádiába, azt tapasztalta, hogy német tisztek és altisztek keze alá jutott, akik éppen magyar voltát nem akarták figyelembe venni.

Ez az ifjú amikor kiszolgált a katonaságnál, olthatatlan gyűlöletet vitt ma-

„TISZÁNTÚL” TÁROZÁJA.

A tűzhányók keletkezése.

A tűzhányó hegyek, a tengerhez közel fekszenek. Eredetük, a hegy:égek alakulására vezethető vissza. A tudomány minden eszközzel rég idők óta, és szünetet nem ismerő szorgalommal igyekezik kipuhatolni a tűzhányók eredetét. Az elképzelhetetlen földrengés akkor dult a földgömbön, mikor a hegyek kiemelkedtek, s a tengerek vize. a földrengések folytán előállott nagy mélyedéseket, ellepték.

A bányák művelése óta megállapították, hogy a bányáreg levegője, minden 33 méter mélységnél egy R fokkal emelkedik. — A hol a föld felszínét elborító lég évi közép hőmérséklete, 10 R: ott a bányák 33 mélységén, 11 R; 66 méter mélységnél, 12 R; az évi átlagos hőmérséklet. Es így van megállapítva ez az arány legtöbb bányában.

Kivételt oly barlangok és bányák képeznek, melyekben az anyagok összehatása, a kő és vas, a hideget jobban megőrzik, eddig fel nem derített erők, a minő a föld belsejét is elfoglaló víz, létező barlangok, a bányák levegőjét lehűtik.

P. & C. »NABIG« s »BORSALINO« kalapokban egyedüli raktár.
 Tavaszi angol mellényekben, felöltőkben,
 gummi kabátokban nagy választék.
 Polyténes ujdonságok nyakkenőben.

A föld belsejéből előtörő meleg vizek okát onnan magyarázták, hogy a miként az égetett mészkő, felforrallja a hideg vizet: a föld belsejében levő kőzetek melegítik át, a barlangokban rohanó vizet. — Más vélemény, a föld belsejében égő tűz, közelségében keresi a vizek melegségének okát. Tűzhányók várható kitörését jelezték, mindenütt ott, a hol meleg források fakadnak.

Ez a kitörés azonban Mehádiain, Nagyváradon, Budán, a Margitsziget és Városliget, Keszthely stb. meleg forrásainál, gyengébb földrengések által is, vagy ritkán, vagy nem is jelentkezett. Sőt éppen ezért, mert a meleg források, a föld felszínére bugyoghatnak, talán végkép el is maradnak.

A tűzhányók kitörését, a gőz okozza. — A kráterek mélyében levő tűz közelében, víz is van; mely kedvező körülmények mellett, megsemmisül; ha pedig közelében levő tűz által, gőzzé alakul: akkor a feszítőereje rohamosan nő; ha a föld alatt utat talál, okozza a földrengéseket; ha pedig a föld felszínéhez talál könnyebb utat, előidézi a tűzhányókat.

1865-ben az Aetna kitörése alkalmával számították, hogy két millió köbméter víz tört ki a kráterből, forró gőz alakjában.

A földgömbön levő 360 tűzhányóhegy egyik vagy másik tengerhez közel esik. — Már maga az eső, sem tér vissza a tengerbe, a patakok és folyamok útján. A lehullott csapadék egy része, a földgömb üregeibe kerül. Így nyomulhat a tengerek vize, a hegy hasadékok útján a föld belsejébe, oly tömegben, hogy elenyészni már nem bír. Lesz belőle gőz, feszítő ereje rohamosan nő, s pillanatok alatt tör utat a ritkább légkörbe.

A föld belsejében izzó tűz, a közelébe jutott vizet, felforrallja. Igen hamar támad, a víz kiterjedése által előidézett nyomás. E feszültség fokozza a hőmérsékletet úgy, hogy tűz légköri nyomásnál a víz forrósága, 180 fokra; huszonöt légköri nyomásnál 22 R fokra emelkedik. Ekkor a víz öldöklő, robbantó gőzzé változik.

Ma a földben így támadt feszítőerő, tovább haladja a föltte levő föld és a földre nehezedő légköri nyomás súlyát; ha nagyobb az, mint tűzhányó, vagy barlangokat repeszt a föld belsejében előidézte kisebb nagyobb, kártékonnyabb földrengéseket.

Mint a kőszénnel fűtött kemenczékben, úgy a tűzhányóhegyek belsejében is, kifejlődik nagy mennyiségű öldöklő gáz. Nem égetez,

TAVASZI UJDONSÁGOK megérkeztek

ROTH M. utóda kalap s uri divat üzletébe.

Erdő főhírnökei merés után a

leggyorsabban és a legbiztosabban készíthető.

A világhírű »Fownes« angol s különleges női francia keztyűkben, továbbá »Humanie« védjeggyel ellátott amerikai cipőkben, különleges angol s pesti cipőkben egyedüli raktár.

gával be a közéletbe minden iránt, ami osztrák.

Hát még amikor megmagyarázták neki, hogy a vezérleti és vezényleti nyelvnek tulajdonképpen magyarnak kellene lenni, mert a magyar hadsereg a kiegyezési törvénybe be van iktatva, a vezérleti és vezényleti nyelv meghatározása pedig Ő Felsége, a magyar király joga!

Itt a magyarázat megáll.

Hanem amikor megjött az idő, hogy képviselőt kellett választani, hát az általa elítélt rendszer fentartóit meg nem választotta.

Majd jött az ipari nyomor.

Több egy évtizednél, amióta az osztrák állam nem elégeve meg azt, hogy a magyar államot ipara piacának tekintse és kizsákmányolja, hanem az osztrák ipar még szembe fordult a magyarországi nyers termelével is.

Éveken át hirdették oda át a Lajthán tul, hogy a magyar buza, tengeri, árpa stb. ellenében védekezni kell az osztrák iparnak.

És míg a mi iparosaink lassankint elvonultak a vasutakhoz, az erdő értékesítő telepekhez és más fejletlen ipartelekhez napszámosoknak, a magyar iparos nyomora egész piramissá nőtt, bekövetkezett a magyarországi nyers termelőnek bizonytalan megélhetése is. E kettő egybe vágott.

Amikor pedig a magyar közgazdaságtudomány és annak szóinkai egyedüli menekvését a gazdasági különválásban keresték, a 28. éven át uralkodott párt görcsösen ragaszkodott az összenőtt sziamikrek szét nem választásához, tehát megtagadta a menekvés reményét is.

Természetes, hogy erre más válasz nem lehetett, mint az, ami történt, az uralkodó párt elenyésztetése.

Az eképen összehalmozott sérelmek tömege az 1905. évi január 26-ik napjára kitűzött választások idejében annyira

felhalmozódott, hogy következménye vulkánikus kitörésnél egyéb nem lehetett.

Azt a tűzanyagot, melyből a kitörés következett, együtt hordtuk össze mindnyájan, a szó, a toll, az irodalom, a költészet, a törvény; — ezt csak szabályozni, de kitörésében meggátolni nem lehetett.

A nagy lávatómeget azután még az álcázott abszolutizmus törekedett tüzes csóvákval fokozottabb mértékben felhevíteni.

És bizony-bizony, hogyha a béke közbe nem jön, a kifejlődés esélyei immár beláthatatlanok voltak.

Mindez szükségképpen arra inti a jelenlegi kormányt, hogy a nemzeti követelések forrongását ne kicsinyelje, mert, hogyha a mindenkor kormányok utjain fog haladni, az az összehalmozódott lávatómeg, mely az ő működése folytán pillanatra megállott, nem fog kihűlni, hanem eltemeti mindenestől az új rendszert embereivel együtt.

Dús László.

A radikális egyházpolitika ellen.

Wekerle neve politikai krédójánál fogva, amelyet a múltban oly radikálisan igyekezett megvalósítani, most az új koalíciós minisztérium élén nem egy hívő keresztény politikust ejtett gondolkodóba.

Ebből kifolyólag sokan sötét színekkel rajzolják meg a jövőt, az egyházellenes radikális jegyében. Szolgáljon az aggodók megnyugtatóra az a félremagyarázhatatlanul határozott nyilatkozat, amelyet ebben a kérdésben Zichy Aladár gróf Ő Felsége személye körüli miniszter, a néppárt elnöke tett nyakizsai választói előtt.

Zichy gróf kijelentette múlt vasárnap tartott programbeszédében választóinak, hogy elvei fenntartásával lépett a kormányba. Ma is azon az alapon áll, mint amikor 1896-ban legelőször megválasztották. A megegyezés értelmében a néppárt politikájával, különösen

egyházpolitikájával ellentétes törvénytervezet nem javasolható.

A radikális egyházpolitikától tehát egyelőre nincs mit félnünk. Ugy dolgozzunk azért, hogy később se kelljen tőle tartanunk.

Az új helyzet.

A szelíd nyomás alkonya.

Apponyi Albert gróf vallás- közoktatás-ügyi miniszter a főnhatósága alatt álló hivatalok főnökeihez a képviselőválasztások ügyében a következő rendeletet intézte:

A képviselőválasztási mozgalmakra való tekintettel fölhívom figyelmét a kormánynak amaz elhatározott akaratára, hogy az összes honpolgároknak, tehát az állami alkalmazottaknak is törvényes politikai szabadságát mindenki szemben megóvja. Czimednek tehát felelősség mellett lelkére kötöm, hogy a közvetlen alárendeltjeivel szemben a politikai befolyásolás minden cselekedetétől gondosan tartózkodjék, ezek politikai meggyőződésének és e nézet nyilvánításának szabadságát semmibe se korlátozza és csupán a törvény, a hivatali kötelesség és tisztesség és az államhoz való hűség által szabott korlátok megtartásán őrködjék, valamint azon is, hogy alárendeltjei közül senki hivatalos hatalmával a többi honpolgár szabadságának korlátozására vissza ne éljen. Budapest, 1906. április 19. Apponyi s. k.

Megékeztet a rendelet a nagyváradai tankerület főigazgatójához is. Nátafalussy Kornél királyi tanácsos, tankerületi főigazgató nyomban továbbította is a kerületébe beosztott középiskolák igazgatóinak czimére.

A rendelet mindenfelé nagy tetszéssel találkozik, annyival is inkább, mert reményt nyújt arra, hogy a többi tárcza minisztere is hasonlóan fog eljárni a maga hatáskörében. A hivatalos presszó, a szelíd nyomás tehát végre eltűnik az idők homályában. Nyugodjék békében.

A kormány és a nemzetiségi jelöltek.

Hivatalos jelentés. A lapokban az a hír jelent meg, mintha a nemzetiségek és a kormány közt a kerületekre nézve megállapodás jött volna létre. Ezzel szemben illetékes hely-

mert éppen az égésből keletkezett. Összetartó képezsége a szabad levegőn is jó soká marad. Amde, egy két pillanat alatt ő, előtte nincs menekülés.

Ez volt az oka, hogy Martiniquében, a Peléc tűzhányó, 1902-ik évi május 8-án, Saint-Pierre városban, és a kikötőben, pár pillanat alatt, 30.000 embert pusztított el.

Az épületek összeomlása; a várost és kikötőt elborító tűz-eső, mind csak azután következett. A lávafolyam; a partokra kicsapott tenger, az összedőlt sok épület, már csak halastakat égetett: ragadt magával, az Oczeánba; vagy temetett el a romok alá.

Egy szerencsén maradt életben, ki gyilkolásért, a börtön mélyére volt zárva. Oda már, feloszolva jutott a gyilkoló gáz; nem tudott bejutni a lávafolyam; a tenger vize is kívül maradt s a börtönt képező alap falak megrendültek, de össze nem omlottak. Így történt a kitörés, a Krakatoa, Herculánium és Pompéji, s 1755-ben a liszaboni földrengés alkalmával. — Csak a hely és a név más; az esemény ugyanaz.

A Krakatoa kitörése, volt oly gyors; a földet, a légkört, annyira rázkódtató, hogy megérezte azt a világ minden részein létezett légsúlymérő. A párizsi csillagvizsgáló intézetben, Flammáron Camill francia tudós, éppen a barométer állást vizsgálta, mikor meglöködött a föld: megmozdult a műszer mutatója s maga Flamarion, önkéntelenül kiáltott fel hogy valahol földrengés van.

A Krakatoa kitörése másnap tudva volt. A számítások kimutatták, hogy 18 millió köbméter anyagot, dobott ki a föld.

Husz ezer méter magasságot jeleztek a csillárlökés erejét, de a kidobott anyag egy része telrepült.

A közel környéken 18 óráig volt teljes sötétség. Addig tartott a hamu eső. Mikor a láthatár megtisztult, négy nagy város: Telok-Botong, Batam, Anzser és Théringin eltűnt a föld színéről. A tenger harminczöt méter magasságra szalad fel a partokon. A visszatérő víztömeg százával ragadta magával a dörrenés alkalmával a roppant légnyomás által megölt, a gyilkos gázok által megfojtott, többnyire kipukkant tetemeteket.

Negyven ezer ember tűnt el a föld színéről s a kifogott nagyobb halak gyomrában nem volt ritkaság az ott megakadt koponyacsont.

A liszaboni földrengés 1755. mindszen napján történt. A nép nagy része a templomban volt. Itt már nem a kiömlő gáz, de a ledől épületek temették a romok alá perczek alatt 17 ezer ember életét. A tenger 15 méter magas partra tolt fel s azután a szokott apálynál 15 méterrel szállott alább.

Kisázsában 1869. decz. 10-én a föld megrendült. Oszlah város lakói az épületek leomlásától félve a közellévő hegyoldalra futottak. Csakhamar jött újabb dörödlés. A hegyoldalon remegő lakosság szeme előtt süllyedt el a vá-

ros és zárult be a fölött, az előbb megnyílt föld.

A Vezuvról azt hitték, hogy kialudt. Plinius a régi világ eme tudósa, a kráter jelenségeit vizsgálta. A Vezuv oldalán szőlőtelepítvények diszlettek. Sperta Cus legiói a Vezuv lábánál táboroztak. Egyszerre csak a levegőbe röptül a Vezuv fedője. Eltűnt a tudós, a szőlőültetvény, a legiók. El volt temetve Herculánium és Pompeji.

A Mont-Pelée is öreg volt már. Sétálgattak a kráter szélén Saint-Pierre lakói. 1902. május 8-án egy kis dűbörgés után előállt az eget földet megrázó robbanás. Gyilkoló gőz borult a környékre. Torkon ragadta, megfojtotta az embert. Szétrepusztította a tüdőt. Azután ömlött a füst, a hamu, a tűz elöntve a várost, a tenger, a kikötőben levő hajókat. A kikötő felé közeledő hajók is csak égések, megfutasok árán tudtak visszafordulni.

Reggel 8 órától este 8-ig még a távol eső vidékekről sem lehetett közeledni, csak menekülni.

Nizzában, Mentonában 1887 február havában, hushagyó kedd reggelén 5 órakor támadt a földrengés. Az olasz parton hétszáz kilométer hosszúságban mozdult meg a föld. Kitörés itt nem volt, de a roppant anyagi kár mellett hatszázötven ember élete ment tönkre, néhány pillanat alatt.

(Vége köv.)

ről felhatalmazták a Magy. Tud. Könyomatost annak közlésére, hogy csakis a *Lukacin* László dr és társai kívánságára összehívott értekezletéről van szó. Az értekezleten mindössze öt román nemzetiségi jelölt vett részt, akik ismerni óhajtották a kormány álláspontját a nemzetiségekkel szemben. Wekerle, Kossuth, Apponyi, Andrássy közölték is a kormány álláspontját. Kerületekre megállapodások létre nem jöttek, tárgyalások nem folytak. A többi nemzetiségekkel meg a kormány álláspontjának megismerése végett se folynak semminemű tárgyalások.

Ujabb részletek.

Wekerle csütörtökön Bécsbe utazik. Egy napot tölt a császárvárosban.

Az új igazságügyminiszteri adminisztratív államtitkár: *Imling Konrád* kuriai bíró lesz.

Pejácsevich gróf horvát bán a horvát nemzeti klubban kijelentette, hogy a *Wekerle*-kormány messzemenő kedvezményekben részesíti a horvátokat. Még pedig főként aktuális kérdésekben. Így vasuti, kereskedelmi és ipari kérdésekben, továbbá a horvát nyelv használatát illetően. A horvát, szerb és dalmát politikusok egyébként Zágrábban tartott tanácskozásukon elhatározták, hogy a koalíciót tovább is támogatják.

A N. Fr. Pr. foglalkozik *Polónyi* beszámolójával és azt mondja, hogy felismerhetők benne a szempontok, amelyek szerint a kiegyezési tárgyalások Ausztriával már megindulnak. A választási reformokat illetően megjegyzik a bécsi lap, hogy a magyar parlament új formájában is el fog ütni az osztráktól. Magyarországon a nemzetiségek politikai érvényesülése a parlamentből ki van zárva.

Apponyi táviratot küldött a clevelandi Szabadságnak, értesítve az amerikai magyarokat, hogy a koalíció, a pártok elvi álláspontjának tiszteltben tartása mellett, kormányre lépett.

Gulner pestmegyei főispán ünnepélyes beiktatása május 2-án lesz. *Fábry* békésmegyei főispáné május 3-án.

Rendkívüli városi közgyűlés.

— A főispán beiktatása. A villamos vasut üzeme —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap délután rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen az új főispán beiktatása, valamint a villamos vasut társaságnak azon kérelme felett határoztak, hogy az általa tervbe vett két zónával és 10 és 20 filléres menetdíjakkal ideiglenesen megkezdhesse a vasut üzemét.

A közgyűlésen *Rimler* Károly polgármester elnökölt s mintegy 30 bizottsági tag volt jelen.

Az új főispán kinevezése.

A közgyűlés megnyitása után dr *Istvánffy* István I. aljegyző felolvasta a belügyminiszternek általunk már közölt táviratát, amelyben tudatja, hogy király Ő felsége *Glats* Antal föld-birtokost nevezte ki Nagyvárad város és Bihar-megye főispánjává. (Éljenzés.)

A belügyminiszter értesítését tudomásul vették s felhatalmazták a polgármestert, hogy az új főispánnal érintkezésbe lépve, a beiktatás módjait és idejét állapítsa meg s a beiktatásra rendkívüli közgyűlést hívjon egybe.

A villamosvasut műtanrendőri bejárása.

A kereskedelmi miniszter leiratban közölte Nagyvárad városával, hogy a villamosvasut műtanrendőri bejárását április 24-re tűzte ki s felhívja a várost, hogy ez alkalomra képviselőtől gondoskodjék.

A leiratot tudomásul vették s a műtanrendőri bejárásához Nagyvárad város törvényhatósága képviselőjében *Rimler* Károly polgármestert, *Kőszeghy* József főmérnököt, *Gerő* Armin főkapitányt, *Huzella* Gyula, *Pekanovits* Imre és dr *Dőri* Ferencz törvényhatósági bizottsági tagokat küldte ki.

A villamos vasut társaság kérelme.

Nagyvárad város múlt csütörtöki közgyűlése a nagyvárad villamos vasut vonalszakaszait háromban állapította meg s a menetdíjakat 8, 16 és 24-re szabta meg a szakaszok számarányában.

A villamos vasut társaság pedig, egy régebben beadott kérelméhez képest, két vonalszakaszra rendezkedett be s a jegyeit is ehhez képest 10 és 20 fillérre készítette el. Mivel most már a közgyűlés határozata folytán április 24-én nem nyithatná meg a villamos vasut üzemét, sürgős beadványban kérték a törvényhatóságot, hogy a közgyűlés határozatának érvényben tartása mellett, hat hétön ideiglenesen engedélyezze a kettős vonalszakasz és a 10 és 20 filléres menetdíjak mellett az üzem megnyitását; a pályaudvarokat érintő vonaloknál elejtik a tervezett 20 filléres menetdíjat s itt is a rendes tarifát szedik. A hat hét után a közgyűlés által megállapított 8, 16 és 24 filléres tételeket léptetik életbe.

Dr *Hoványi* Gyula szintén sulyt helyez arra, hogy a villamos vasut mielőbb meginduljon, de aggodalmi vannak; már azért is, hogy ily későn kell határozni. A szerződés szerint Olasziban a fő-utcai vonal csak egy szakasznak vége a vasuttól a Szent László-térig s most két vonalszakaszba van osztva. Ez nem véletlen, hanem a társaság érdekében történt. Az 1. és 2. szakaszon ugyanis nagyobb a forgalom; ez mindenütt be van igazolva. Mikor a város az 1. és 2. szakaszra biztosította 8 és 16 fillért, tekintetbe vette a társaság érdekeit, de első sorban mégis a város közönségének érdekeire volt tekintettel. Fejtegeti, hogy az nem érv, miszerint a jegyek már készen vannak, mert azokat el lehet kisebb összegben számolni, különben is 10 nap alatt újakat lehet készíttetni. Indítványt nem tesz, csak inkább óvasképen szólal fel, mert attól fél, hogy az ideiglenes állapot után is megmarad a társaság az általa kért rendszer mellett, ami a közönségre hátrányos lenne. Az alapszerződés megtartásának fontosságát hangsúlyozza.

Dr *Várady* Zsigmond azt kívánja, hogy a társaság által kért kettős rendszer és 10 és 20 filléres díjtétel állandósíttassék. A menetdíjnak a pénzegységhez kell simulni. A vonalszakaszok azonban igen rövidek. Most csak az a kérdés, hogy a vasut üzemét megnyissák.

Dr *Adorján* Emil azért pártolja a társaság kérelmét, mert az Újvároson és Velenczén lakóknak kedvez.

Gábel Jakab azt fejtegeti, hogy a társaság érdekeit is kötelessége a törvényhatóságnak támogatni.

Mivel senki konkrét indítványt nem tett, a tanács javaslatát egyhangulag elfogadták s ezzel véget ért a közgyűlés.

Választási mozgalmak.

Barabás programbeszéde.

Megemlékeztünk már vasárnap számunkban arról, hogy *Barabás* Béla dr a nagyvárad képviselőjelöltséget elfogadta. A küldöttségnek, amely a jelöltséget följajánlotta, meghatottan mondotta válaszában *Barabás*, hogy az öt estendő előtt Nagyváradon végbement bálványdöntést nem felejtí el soha. Eppen azért buda-

pesti és aradi jelöltsége mellett is érzi, mivel tartozik Nagyváradnak. Nagyvárad mandátuma, ugymond, a kötelesség hívó és parancsoló szava, mely elől ki nem térhet.

A népszerű képviselőjelölt, aki most harmadizben lép föl Nagyváradon, vasárnap délelőtt 9 óra után érkezik Arad felől. A pályaudvaron nagy ovációkkal fogadják. Az ünnepélyes bevonulást követi a programbeszéd, amely elé érthető várakozással néz a város közönsége.

Megemlítjük itt, hogy a *Barabás*-asztaltársaság a fogadtatásra nagy előkészületeket tesz s ez ügyben holnap, szerdán este 8 órakor a Széchenyi-szálló éttermében tart összejövetelt.

A szociáldemokrata jelölt.

Bohányi Dezső, a szociáldemokraták jelöltje vasárnap délelőtt érkezett Nagyváradra a gyorsvonattal. A párt ifjúsága fogadta. Vörös zászlóval, tollal — még pedig ezuttal a kalap mellett — széles kedvvel és jellegzetes nyugtalansággal. A képviselőjelölt napközben többször beszélt. Főként az általános választói jogról. Azonkívül még sok mindentéletről. Ami éppen — előadta magát. Egyéb baj azonban szerencsére nem történt.

A vármegyében.

Belényesből illetékes körökből azt az értesítést vesszük, a *B. H.*, valamint *Nagyvárad* azon híresztelése, mintha a görög katolikus főgimnázium ifjúsága *Csordás* János dr nemzetiségi jelölt programbeszédén jelen lett volna és ott román jelvényekkel járva azt kiabálta volna: »Le n magyarokkal!«, vagy hogy nevezett ifjúság bármily politikai tüntetésben részt vett volna, az első szótól az utolsóig tendenciózus rágalom. Ha ilyesmi előfordulna, azt a tanári kar a legszigorúbb fenytékekkel sujtaná. Igaz azonban, hogy a *Bartha*-párti tárkányiak a hallgatóság román részét kövekkel akarták szét ugrasztani, amit a csendőrség megakadályozott.

Ily meggondolatlanságok csak nehezítik *Barta* helyzetét és a párt térfoglalását a románság között.

Magyar-Cséki írja tudósítónk, hogy ott tegnapelőtt, vasárnap délután tartotta meg *Zigre* Miklós nagyvárad ügyvéd programbeszédét. *Zigre* nemzetiségi programmal lép fel *Korda* Andor függetlenségi ellen. Programbeszédeben különösen az általános választói jog kiterjesztését ígerte. A beszédet alig 120-an hallgatták s ezeknek is legalább tele *Korda*-párti volt, akik erősen zajos közbeszólásaikkal zavarták a beszédet s *Korda* Andort éltették. Különben a *Magyar-Cséki* igen kevés híve van *Zigrének* s így nincs kilátás megválasztására.

Az *ugrai* kerületben erős ellenfele támadt dr *Halász* Lajosnak, dr *Stocker* József személyében. Dr *Stocker* már egy ízben gróf *Tisza* István akkori miniszterelnökkel szemben volt a függetlenségi párt jelöltje.

Dr *Stocker* különben sem ismeretlen a kerületben már azért sem, mert odaváló születésű.

Elyzölög azért nem lépett fel, mert respektálta *Merza* Márton jelölését, aki legutóbb is a függetlenségi zászló alatt küzdött a kerületben. *Merza* azonban most visszalépett s ez adta meg az impulzust a polgárok egy részének, hogy dr *Stocker* Józsefet jelöljék.

Bodó Bertalan a kerület függetlenségi pártjának elnöke s *Féüss* Dániel alelnök felkérték dr *Stocker* a jelöltség elfogadására s meghívták a kerület legnagyobb községébe: *Komádiba*.

Dr *Stocker* József vasárnap el is utazott *Komádiba* s miután meggyőződött, hogy a

polgárság nagy lelkesedéssel kívánja jelöltetését, kijelentette, hogy azt elfogadja. Vasárnap este nagyszabású társasvacsorát rendeztek tiszteletére. Dr. Stocker a napokban megkezdte körutját a kerület községeiben.

Dr. Halász Lajos már járja sorba a községeket. Vasárnap Ugrán és Nagy-Harsányban tartotta programbeszédét. Ugrán közbekiáltásokkal zavarták meg a beszédet.

Tenke. Horthy Béla (f.) bejárta kerületét. Lázár (nz.) hiveinek száma csekély.

A románok mozognak.

Vidékről nyert értesüléseink szerint a szabadelvűpárt feloszlása és a választási mozgalmak kezdete óta a románság felsőbb presszió alatt van. Ismeretlen egyének, kik a hatóság előtt meglehetősen inkognitóban tudják magukat tartani, az oláhságot láttatják a magyarság ellen.

A visszajáró lélek kísértése ez és valószínű, hogy ez utolsó szalmaszálba fogózkodása eredménytelennek fog bizonyulni. Ha eredménytelen lesz is, mégis elítélendő a fegyver, melyet nem áttalottak felvenni, csak azért mert végre megszűnt egy lejárt uralom.

Deputációk alakultak, hogy a belügyminiszternek tudomására hozzák a lázítást. A miniszter megütközéssel vette tudomásul az esetet és táviratilag intézkedett is. A miniszter rendeletének fogantatja is lett.

Mint tudósítónk telefonálja tegnap délután az alispán információt kért a lázításokra vonatkozólag. A járási főszolgabírók bizonyára alapos vizsgálatot fognak indítani ez ügyben már csak azért is, mivel általános az a nézet, hogy a hatóságoknak tudomásuk van a lázításról és azt megakadályozni nem akarják.

Az országban.

Békésmegye. Gyulán Schriffert József (f.) volt képviselő a hivatalos jelölt. Bartha István (f.) csanádapáczai plebános zárt helyiségben mondott programbeszédet. Garbai Sándor (szocz.) — Békésen Kecskeméthy Ferencz (f.) a volt képviselő vasárnap tartott programbeszédet. Hoyos-Wenckheim Fülöp gróf (f.), Csanádi Dénes (szocz.) — Gyomán Fábry Károly (f.) volt képviselő és Várkonyi István parasztpárti. — Orosházán Veress József (f.) Bikkádi Antal (f.), Pelczéder Ágoston (szocz.) — Békéscsabán Bakos Mátyás (f.), Achim L. András parasztpárti és Gyuriás József (szocz.) — Szarvason egyedül áll Haviár Dániel (f.).

Csongrádmegye. Szeged I. k. Bánffy Dezső báró (u.), Petrovics László (f.), Weltner Jakab (szocz.); Szeged II. k. Polczner Jenő (f.), Becsey Károly (f.).

Fiume. A kerület választópolgárai vasárnap délelőtt a Deákuszállóban nagygyűlést tartottak, melyen egyhangulag Zanella Richard felső keresk. iskolai tanárt jelölték, ki a jelölést elfogadta és mindjárt meg is tartotta programbeszédét.

Fejérmegye. Moór Batthány Lajos gróf (a.) vasárnap tartott programbeszédét. Egyhangú választás lesz.

Hajdumegye. Hajduszoboszlón vasárnap délután tartotta programbeszédét Justh János. Ott volt Justh Gyula Házelnök is, ki Justh János programbeszédének elhangzása után, nagyhatású beszédet mondott, melyben a letűnt haladókat gunyolta.

Hevesmegye. Gyöngyösön Visontai Somát valóságos diadalmenetben vitték be a Piaczterre. Kíséretében wegjelent Festetich Pál gróf is. Visontai nagyhatású programbeszédet mondott.

Hunyadmegye. A vármegye pártjai e hónap 19-én tartott értekezletükön a szászvárosi, dobrai és Ikorösbányai kerületeket átengedték a románoknak. Ezzel szemben a hátszegi kerü-

letre is aspirálnak a paktum ellenére s ott Tercza Mihály ügyvédjelöltet fel is léptették. Ellenjelöltje a (f.) Kenderessy Árpád.

Nyitramegye. Privigyén Brétyenszky Kálmán (népp.) 2000 főnyi hallgatóság előtt tartott programbeszédet vasárnap.

Pozsonymegye. Nagyszombat: Móddok Antal dr. (népp.) visszalépett. Helyette Lőrincz Gyula tanár (népp.). Vermes Zoltán (a.). Kollár Márton (nz.).

Szepesmegye. Gölniczbánya. Okolicsányi-Zsedényi Ede hivatalosjelölt. Ritók János dr., Cselényi Aladár, Münnich Aurél (a.) Lőcse Máriássy Mihály (f.), Kadosa Marczel (szász.). Iglón Günther Antal fiolnap mond programbeszédet.

Szebenmegye. Mezőtúr Tóth János (f.) választás április 30-án.

Trencsénmegye. Mava Wagner János dr. (nemzetiségi.)

Zalamegye. Zichy Aladár gróf nagykanizsai programbeszéde sokáig emlékezetes maradt. A miniszter nagyszabású, szubjektív motívumokkal átszőtt szép beszédet mondott.

Az új választási törvény után a néppárt politikájának jövője van, mert a nép szívében gyökerezik. Számtalan más törvényhozási tevékenység megvalósítására bizonyíték a miniszterek neve, de ezeknek a különösen a szociális kérdések megoldása, csakis magyar hazafias alapon történhetik. (Hosszantartó éljenzés.) A pártjára szőtt rágalmakat sikerült eloszlatnia, hozzá minden polgár egyformán közel áll. (Zajos éljenzés.) Kéri választói szeretét. Politikai szereplése a nagykanizsai kerületből indult ki, itt akar nyerni ezután is alapot a tevékenységre. Kéri választói bizalmát.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Április 29. A mérnökegyelet előadása a városházán

Május 2. Képviselőválasztás Nagyváradon.

Május 5. Kath. Liceum estéje a főgimnáziumban este 6 órakor.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni szíveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Főzni vagy nem főzni?

Megkezdődött a harcz Bettó Ferencz hagyatékának felhasználása körül. Napok óta folynak a hírlapi polémiák pro és kontra. A társadalom egy része főzőiskolát óhajt a végrendelet szellemé értelmében, mások pedig az árvaház gyarapítására fordítanák az összeget, sőt akadtak már olyanok is, akik a tanfelügyelőséggel egyetértőleg a hagyatékot egy gazdasági iskola főtartására óhajtják fordítani.

Valójában pedig úgy áll a dolog, hogy valamennyien a még meg nem lőtt medve bőrére alkusznak, mert hiszen a hagyatékot illető követelések nagyon nehezen hajthatók végre. És ha majd öszre rendben is lesz az ügy, a győztesek azok lesznek, a kik a főzőiskola létesítése mellett foglalnak állást, mert a végrendelet határozottan körülírja, hogy a hagyatékot főzőiskola létesítendő.

És a főzőiskola pártolói fölkérték Rosenberg Augusztá székesfővárosi tanárnőt, hogy a feminizmusról a kérdéses főzőiskolával kapcsolatban tartson felolvasást.

Rosenberg Augusztá vasárnap délután zsolt ház előtt magasan szárnyaló eszmékben gazdag elmélkedést tartott a feminizmusról. A kérdést megkapván s közvetlenül, meggyőzően tárgyalta. Rámutatott a feministák tulkapásaira s felsorolta azokat a hiányokat, amelyeket itt pótolnunk kellene. A tanítónői és kereskedelmi iskolai pályákat ellepik a nők, holott ipari té-

ren, nemkülönben a betegápolás terén fontos missiót teljesíthetnének. Külföldön ha orvos nem is jut minden faluba, de jut egy-egy képzett betegápolónő. A nők érhetnék el a legnagyobb eredményt az alkoholelleses küzdelem terén is!

Tartalmas felolvasása keretében foglalkozott a főzés kérdésével is. Főzni nem okvetlenül szükséges — ugymond — de főzni tudni minden leánynak, nőnek lelkiismereti kényszere kell hogy legyen. És pedig nem azokat az ételeket, amelyek évenként 2—3-szor kerülnek az asztalra, hanem azokat, amelyekre mindennap szükség van. A főzést a háztartás csak egy ágának tekinti s így a nevelést csak akkor tartja tökéletesnek, ha a mellé sorakoznak a háztartás különböző ágai.

Igy a szabászat, varrás, a bevásárlás, a takarékoság, a cselédkérdés stb., mely tényezők egyaránt fontosak abból a szempontból, amely szempontból maga a főzés is indokolt. Foglalkozott a felolvasónő a külföld nevelésével kapcsolatban a fiu- és leánygyermek együttnevelésével is. Helyesnek tartja, hogy a különböző nemű gyermekek együtt taníttassanak, s ennek előnyeit az erkölcs javítás előnyére írja.

A széleskörű tanulmányt igénylő felolvasást, amely csaknem egy óra hosszat tartott, szokatlanul nagy érdeklődéssel haligatta az utolsó szóig a hallgatóság, nagyobbára hölgyek. A felolvasónőt zajosan tapsolták s ünnepelték a felolvasás bevégeztésekor.

* **Szent György-napja.** Valamikor kiválóan jelentőségteljes napja volt az agrikultur Magyarországnak. Még akkor nem papirosos termett a buza. Még akkor nem füstölöttek holmi szeszfinomítók kéményei a nemesi kuriákon. Régen volt, talán igaz sem volt. Maholnap mutogatóba viszik a konemeciós cselédek. Mások ma a cselédek is, mert mások lettek — az ország urai. A cselédkönyves, czupringeros világ dehogy ismeri a két nagy időhatárt: Szent-Mihálytól Szent-Györgyig. Ez a két nap ma már csak a tradíció, a kegyelet emlékeztetése. És mégis, hány magyar szíven szóltak meg rég elhallgatott hurok, mikor tegnap este az első nyolczórai harangszó végigzsongott falun-városban...

* **A villamos vasut megnyitása.** A nagyvárad villamos vasut műtanrendőri bejárását ma, kedden, ápril 24-én tartják meg. Jelen lesznek a miniszter kiküldöttje, továbbá a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség képviselője a város és a villamos vasutársaság kiküldöttjei. A bejárás után a miniszteri kiküldött megadja a vasut üzembevitelére az engedélyt. A városi közgyűlés tegnapi határozata után most már semmi akadály nincs a villamos vasut megnyitásának. Vagy még, ma, vagy legkésőbb holnap, szerdán reggel megindul a rendes forgalom Nagyvárad ezen ujforgalmi eszközén s városunk egy hatalmas lépéssel halad előre a kultur városok sorába.

* **Ülés a városházán.** Nagyvárad város központi választmánya holnap, szerdán délután ülést tart, amelyen a Sipos Orbán lemondásával megüresedett választási helyettes elnöki állás betöltéséről tanácskoznak.

* **A város villamos gépjei.** A Ganz-cég tegnap tudatta Nagyvárad városával, hogy a villamos telep részére szükséges új 900 lóerős gép árából 700 koronát elenged. Egyben kijelenti, hogy hajlandó a színháznál és a vízvezetéki telepen levő villamos gépeket és ehhez tartozó gőzgépeket a várostól 2000—2000 korona árban, a generátorokat pedig 500—500 korona árban átvenni. Ezekre már nincs szüksége a városnak, azonban ilyen már nincs szüksége a városnak, azonban ilyen potom árért kár volna elpocsékolni. A városnak ezek a gépek közel 30,000 koronában

vannak s most 5000 koronáért aligha fogja a város elköttyvegyélni.

*** Jutalom egy életmentőnek.** Megemlékeztünk annak idején arról, hogy Berger Lajos 8 éves gyermek a Kishidon alul, hol a Körös igen mély és veszélyes örvényekkel van tele, a saját vigyázatlanságából kifolyólag a Körösbe esett. Rchir Géza közművessegéd ki az esetnek szemtanúja volt, azonnal a vízbe vetette magát és saját sletének veszélyeztetésével a kis gyermeket kimentette a vízből. Most a derék életmentőt a főkapitány megjutalmazásra ajánlja a polgármesternek.

*** Sorra beverik az ablakokat.** Egy idő óta minden héten nagyobb garázdálkodálkodás fordulnak elő a porondon, továbbá Vízvezeték-utczán. Részeg, duhaj kompániák nem csak végig ordítják az utcákat, hanem sorra beverik a békésen alvó polgárok ablakait. Nemcsak kárt tesznek a más vagyonában, hanem nagy ijedelmet okoznak az álmukból föl-zavart lakosoknak. A rendőrségnek nyoma sincs ezen a városrészen. Hir szerint a Potyka vendéglő bora vadítja meg ezeket a garázda csendzavarókat.

*** Pályázat tanítói állásokra.** A magyarpataki római katolikus kántortanítói állásra pályázat van hirdetve. A kántortanítói állás elnyerésére pályázhatnak tótul tudó, családos, okleveles tanterők. A pályázati kérelmeket április végéig Dávid Kornél plebánoshoz kell benyújtani. — Ugyancsak pályázat van hirdetve a baromlak-verzári főkegyház magyar-tót ajku római katolikus kántortanítói állásra. A kérelmeket május 5-ig Gahér Mihály margita-széplaki plebánoshoz kell benyújtani.

*** Tüntetés egy nemzetiségi képviselő jelölt ellen.** Élesdről jelenti tudósítónk, hogy Papp Corjolán nemzetiségi képviselőjelölt vasárnap reggel Pesteréről jöve Élesden akart keresztül hajtatni, hogy Pesteren programbeszédjét megtartsa. Alig ért azonban a képviselőjelölt a falu határához, hatalmas abczug kiállítás áramlott a Farkasházy pártjabeli emberek részéről feléje. A jelölt tovább akarta folytatni útját, azonban az élesdi asszonyok az ország minden részében, a főispáni installációkról visszamaradt záptojás készletet zuditották Papp kocsjára. A kellemetlen illatu folyadék-ból menekülnő a kocsis a lovak közé vágott, azonban a nép csak lassan engedte a kocsiat menni, mialatt a kifogyhatatlan tojás-készletből ütemszerűleg hullottak minden oldalról a jelölt minden részére — a fehér bombák.

*** A kivándorlóknak.** Az utóbbi időkben nagy hátrányára volt a kivándorlóknak, de különösen az Egyesült-Allamokba kivándorlóknak, hogy az utleveleket az Egyesült-Allamok budapesti főkonzulánál a hatóságok láttamoztatják. Most rendeletet bocsájtott ki a miniszter, hogy az Egyesült Allamokba vándorlók utleveleit nem feltétlen szükséges láttamoztatni a konzulnál, azt csak akkor kell fogantatosítani, ha a kivándorló maga is kívánja. Rendeletében kimondja a miniszter, hogy az utleveleket, a visszaélések elkerülése végett, a tulajdonosok aláírásaival el kell láttatni a kiadományozással egyidejűleg. Es végül, hogy a kivándorló kiskorúaknak külön hatósági bizonyítvány szükséges, melylyel esetleg személyazonosságukat az utazás folyamán igazolni tudják.

*** A duvadak pusztítóinak.** A földmivelésügyi miniszter rendeletet bocsájtott ki a duvadak elpusztítására. A rendeletben megemlítette a miniszter, hogy azokat, kik a duvadak, általában a kártékony vadak irtásában magukat kitüntették, jutalomban fogja részesíteni. Tegnap leirat érkezett a földmivelésügyi minisztertől, melyben értesíti a miniszter az alispánt, hogy Kozma János belényesi vadőrnek

a kártékony vadak irtásáért 60 koronát utalványozott ki.

*** Tavaszi eső.** Meghallgatta Isten a gazdák kérését és tegnap megnyitotta az ég csatornáit. Örült ennek mindenki, de legjobban azok, akik földturással foglalkoznak, a gazdák. Felderült az arcza mindegyiknek arra a mennybeli diszlövésre, mely megmentőként szólalt meg, kellő kivilágítás mellett, vasárnap ugy 10 óra után. Hogy minden szem aranyat ért arról azt hiszem szólni sem kell. A föld száraz volt s nem tudták vetni a még vetnivalókat. A tavaszi vetések nem fejlődtek, fenyegetett az állandó szárazság újabb sovány esztendővel, mint tavaly is volt. No a tücskökről meg szólni sem kell, amelyek szépszámu dajukkal fenyegettek a szőlőtulajdonosokat. Volt azonban hátránya is az esőnek. Ugyanis a színházlátogató közönség, aki nem volt elkészülve ily váratlan fröcsökre, kocsijában borigázott. De béküljön ki azzal, hogy így olcsóbb lesz a kenyér jövőre.

*** Vakmerő rablótámadás** Plesz Áron helybeli mészáros panaszt emelt a rendőrségen tegnap hajnalban egy ismeretlen egyén Szacs-vay utcza lakásának folyosóján valószínűleg rablási szándékból megtámadta, azonban segítség kiáltására elszaladt. A rendőrség a bűnvádi eljárást megindította.

x Vége! Vége! Vége! Az amerikai gyémánt király elutazik. Ha van még olyan egyén Váradon és környékén, ki az amerikai gyémánt király remek művü utánzatait még eddig nem látta, az menjen azonnal és nézze meg, mely ily ritka alkalom soha többé nem fog kinálkozni. A még raktáron levő áruk a következő mélyen leszállított olcsó árban lesznek elárulva: Mi ezelőtt 4 frt volt, most 1 forint, ami ezelőtt 2 frt volt, most 50 krajczár. A még raktáron levő tárgyak a következők: Gyűrűk, brossok, nyakkendőtüskék, óralánczok, karkötők, kézelőgombok, fülbevalók, boutonok férfi és női doublé lánczok stb. stb. Mondhatjuk, hogy ily ritka alkalom még nem kinálkozott s nem is fog kinálkozni soha itt Váradon. Amerikai Gyémánt Király fióküzlete: Fő-utca 5. szám. (a volt Kiss Dávid és Társa urak helyiségében.)

Nem gyárilag!

hanem elsőrangú cipészek által készített
cipők, valódi angol és ita-féle
kalapok, fehérneműek, csőkabátok
legolcsóbban

REICHARD áruháza cégnél

szereshetők be.
Egyedüli raktár PICHLER ANTAL cs.
és kir. kalapgyáros készítményeiből.

EGYESÜLETEK.

A Szigligeti-Társaság ülése. A Szigligeti-Társaság 1906. évi április hó 24-én délután 5 órakor a Gazdasági és Iparbank helyiségében választmányi ülést tart, melyre alul-írottakat tisztelettel meghívja. Nagyvárad, 1906. április 23. Rád! Odön elnök.

IRODALOM.

A Religio 8-ik száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: Antiochiai szent Ignác hitvallása. IV. Szentiványi József dr-tól. — A szentírás sugalmazásának újabb elmélete II, Zubriszky Aiadár dr-tól. — Az alapokról szóló törvénytervezet. V. — Szerb gör, katolikusok Magyarországon 1526—1711-ig Karácsonyi János dr-tól. — A magyar baptisták. I. — Egyházi világkrónika. — y — latól. — Irodalom. Gorka: Az ember származása. II. (A műveltség könyvtárának II. kötete.) — A Debreczeni Protestáns Lapból. — Telefon A pompásan szerkesztett folyóirat előfizetési ára egész évre 12 korona.

A Magyar Szomle szépirodalmi, művészeti és kritikai képes hetilap folyó XVIII. évfolyamának 16. száma április 19-én jelent meg a következő kiválan érdekes tartalommal:

Táptos, Post festum. — Fra Filippo, Beszéd a nappal. — Birkás Géza, Jules Lemaitre. — K. Csaby István, A kincs. — Harsányi Kálmán, Mariaba királya. — Lenau verseiből. (Huszárdalok. — A bakonyi zsvány.) Ford. Bodrogh Pál. — Orbán János. Élet-halál. — Dutka Ákos, Fel a dalok hegyére. — Jules Lemaitre, A tizenegyzredik szüz legendája. Dutka Ákos, Sejttem a párom. — Regény: Handel-Mazzetti Enrica bárónő, Jesse és Mária (14. folyt. Ford. Auer István). — Krónikás. A hétről. (Kürthy György rajzaival.) — Irodalom Fieber Henrik, Nevető esztétikus. — Idegen költők (Heine, Béranger, Byron és mások dalai-ból; fordította Bodrogh Pál.) — A szerkesztő özenetei. — Hirdetések.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Baba. B.
Szerda: A nap hőse, Telőször(C.
Csütörtök: A nap hőse. A.
Péntek: A nap hőse. B.
Szombat: Bizanc (diszeloadás, bérletszünet.)
Vasárnap: Gyimesi vadvirág.

Hoffmann meséi. A szombati fényes siker után tegnap ismét elővették Hoffmann meséit s örömmel láttunk már egy előadás után is a határozott haladást. Toronyi az é betűkkel többnyire győzelmesen birkózott meg s ezzel sikerét teljessé tette. Az egész előadás elevenebb, összhangzóbb lett, a közönség, kivált a zeneértők osztatlan elismerése, mely az első előadás nyomán megnyilatkozott, láthatólag fokozta a szereplők igzekezetét. Károlyi Leona s az összes szereplők állandó ünneplésben részesültek. — Némi kis zavart okozott egy páholyban egy hangosan gondolkodó kis gyerek s a karzaton egy még hangosabb részeg elvtárs.

Herczegh Ferencz Nagyváradon. Az egész város társadalma meleg érdeklődéssel néz a szombati színházi est elé, a mely elsőrendű művészi és irodalmi eseménynek ígérkezik. Herczegh Ferencz, az első magyar író jön le Nagyváradra és szabad előadást tart a színházban a József főherczeg szanatórium egyesület javára a kiváló író egyik klaszszikusán szép, itt még nem látott drámai alkotása: »Bizancz« kerül bemutatásra bérletszünetben, 25 százalékos felemelt helyárakkal. Herczegh Ferencz és Lukács György, a szanatórium egyesület elnöke aki vele jön, szombaton esta 7 órakor, a gyorsvonattal érkezik Nagyváradra, épen ezért az előadás kivételesen este 8 órakor kezdődik. Előadás után Herczegh Ferencz tiszteletére ünnepi lakomát rendez a nagyváradai író és színészvilág.

A holnapi bemutató. Rendkívül kedves és mulattató estélye lesz a színháznak holnap. Kadelburg, a híres bohózatíró új darabját „A nap hőse” vigjátékot mutatja be a társulat amely gonddal, ambícióval készül az vigjátékra. A rendezés munkáját Erdélyi Miklós végzi ötlettel és rutinnal.

TANÜGY.

Jelentkezés a női kereskedelmi tanfolyamra. A női kereskedelmi tanfolyam újraszervezése a jelentkező növendékek számától függően van szerencsém ez uton az érdeklődő szülőket felhívni, hogy a kik leányaikat az 1906—7 tanévre a női kereskedelmi tanfolyamba küldeni akarják, sziveskedjenek mielőbb még áprillisi hó folyamán a korona-utcai polgári leányiskola helyiségében jelentkezni. A tanfolyam 15 évi fennállása után nem szükséges újra hangsúlyozni, hogy annak növendékei aránylag legrövidebb idő egy év alatt jutnak kenyérkeresethez, és hogy alkalmazásuk sem ütközik nagy nehézségekbe, mert tapasztaljuk, hogy a nő alkalmazottak megbíráhatóságuk és szerényebb igényök miatt, mindinkább tért hódítanak. Bővebb felvilágosítást szívesen ad Nagyváradon 1906 április 21. Özv. Rechtné Banér Zsófia igazgatónő.

TÁVIRATOK.

A szerb kormány lemondása.

Budapest, április 23. (Saját tud. táv.) Belgrádból jelentik: A szakupstina ma délelőtti ülést tartott a miniszterelnök átiratának felolvasása után, amelyben bejelenti a kormány lemondását, a házat az új kormány megalkotásáig elnapolták.

Titkos tanácsosi eskü.

Budapest, április 23. (Saját tud. táv.) Ő Felsége ma délelőtti vette ki Bécsben Városházánál érkező titkos tanácsosi minőségben letett esküjét. Az ünnepies aktusnál Gólurowski gróf külügyminiszter és Gudenus báró főkamrás interviáltak.

A nápolyi polgármester.

Budapest, április 23. (Saját tud. távirata.) A nápolyi polgármester *Kossuth* részvét táviratára ma a következő táviratban felelt:

Ezen szép és most annyira súlytott vidékre való megemlékezése nagyon meghatotta a város tanácsát, mely szívből megköszöni vigasztaló szavait.

A san-franciscoi katasztrófa.

Budapest, április 23. (Saját tud. táv.) San-Franciscoból jelentik: A város lakosságának felét a vasut, amely ma ismét rendszeren közlekedik, elszállította. A gőzösök zsúfolásig megteltek hajléktalan menekülőkkel, kik az öböl környékén fekvő városokban oszlanak el. A San-Franciscoban visszamaradt áldozatok számára elegendő és ital van. A hatóságok elrendelték a készlet rendszeres elosztását.

Katonaság menhelyeket állított fel a hajléktalanok számára és az üres templomokban, elhagyott házakban helyezte őket el. Orvos is elég számban van jelen úgy, hogy pestis kitörésétől nem kell tartani. A tűz már lokalizálva van, csak a forró hamu füstölög még. Hír szerint 25 négyszög mértő föld hever romokban. Megfigyelésre méltó, hogy az aczélepitmények majdnem kivétel nélkül ellenállottak a katasztrófának.

Budapest, április 23. (Saját tud. táv.) Los-Angelesből jelentik: San-Franciskói menekültek borzasztó képet nyújtanak az ottani eseményekről. Egy asszony azt meséli, hogy hozzátartozóival az utcán tanyázott, a hol biztonságban hitte magát a lángoktól, de az egyre terjedő tüztenger arra kényszerítette őket, hogy tovább menekülésre. Egy helyen katonák és tüzelők egy ember megmentésén fáradtak, a ki a romok közé szorult és könyörgött, hogy mentsék meg. A szerencsétlennek csak a feje és a vállai és az egyik karja volt szabad. Szabadon maradt karjával hadonászott, segítségért kiáltozva.

A segítségre jövő katonák nem tudtak hozzáférni a szerencsétlenhez a égő ház lángjai miatt. Már csak egyetlen egy katona volt hátra. Amikor ez sem állta a meleget és el akart menni, könyörgött neki a szerencsétlen áldozat, hogy lölje fejbe.

A katona vonakodott, de végre is teljesítette kérését. Egy másik esetben egy rendőr lőtt rá egy eltemetett emberre, hogy megsabadítsa őt kinjaitól.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Irt: Gorkij Maxim

68.

Kopasz fején izzadságcseppek csillogtak s ajakán reszkettek a ráncok, a vendéglőt hangos lármával töltötte be, szinte megremegette tőle az ablakok. A Volga felől a gőzhajók szipolása hallatszott — az élet fáradhatatlanul haladt előre.

Majakin intett a pinczérnek s azt kérdezte: — Mit fizetek mindezért?

Tizedik fejezet.

Majakinnal történt összezőrdülésig Foma unalamból, kíváncsiságból és nemtörődömségből adta dőzsölésre a fejét. Most az elkésredés vitte rá. Bosszuálló érzéssel volt teli az emberek ellen s olyan vakmerő lett, hogy gyakran önönmagán is csodálkozott. Láttá, hogy az őt környező embereknek sem volt életcéljuk és támasszuk; igaz, hogy ezek nem értették meg ezt a helyzetet úgy, mint ő, vagy talán nem is akarták megérteni, nehogy akadályok legyen életmódjukban, nehogy gondolkodniuk kelljen s hogy nyugodtan dobhassák magukat az élet hullámai közé. Foma látta, hogy ezekben az emberekben nincs még szikrája sem az ellenálló képességnek. Ha józanok voltak, szerencsétleneknek és ostobáknak tetszettek, ha részegek voltak, undorító és még ostobábbak lettek. Senki sem tudta fölébreszteni Foma rokonszenvét vagy érdeklődését, nem is kért dexte meg soha, hogy hogyan hívják őket s mivemegvető kíváncsisággal bánt velük, mindig jó esett neki, ha valami sértő dolgot mondhatott nekik. Éjjel-nappal mulatóhelyeken volt velük s ismeretsegei mindig attól fügtek, hogy milyen rangú mulatóhelyeken ismerkedett meg velük. A drága és diszes mulatókban mindenféle kalandor vette körül Fomát. Játékosok, kuplé-énekese, varázslók, színészek, és elülött földbirtokosok. Eleinte leereszkedően viselkedtek Fomával szemben, hencszegtek finom izlésükkel s az ételek s italok körül való jártasságukkal. Aztán hizelegtek, udvaroltak neki, pénzt kértek tőle kölcsön. Foma meg sem olvasta. Bőkező volt. Bankok adtak pénzt, amennyit akart s Foma váltókat irt. Az olcsó vendéglőkben borbélyok, pinczerek, kereskedősegek, hivatalnokok és kóristák vették körül Fomát.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Butor

A Preisz Mihály és Fia
csődtömegéből

meglevő BUTOROKAT megvettem, és

leltári árban árusítom.

Nagy Sándor-utca 4. sz. a.

Tisztelettel

Büchler Márton.

Telefonszám az egész megyére 626.

KÖZGAZDASÁG.

Tücsök pusztítása a szőlőkben.

Az a kis apró, máskor a gazda előtt egészen ártatlan fekete tücsök, ez év tavaszán rendkívül nagy számban jelent meg a szőlőkben s alig pár nap alatt óriási károkat okozott az által, hogy a szőlő vesztőin duzzadó rügyeit majd később a magasabban fekvő termő hajtásokat is elrágta.

Ezen pusztítás közvetlen okozója a tavaszának kései kinyílása; amennyiben máskor a márczius 15—20-án végzett nyitás és metszés után a szőlő a tücsököknek április 12—15-én való kikéleségig már teljesen kihajtott, azt már a tücsökök nem pusztíthatta el. Ezenkívül rendszeres időjárás mellett ezen időre a gyommagvak is kikeltek s a tücsök ebből kellő táplálékot találhatott.

Az ideai kései nyitás után azonban a gyom még nem hajtotta ki leveleit, — mikor már a tücsök megjelent — ennél fogva a kellő táplálék hiánya miatt rávetette szemét a szőlő fakadásaira.

Igaz, hogy a múlt éjjeli és ma déli eső alaposan visszasorította és pusztította a tücsköket, de ennek dacára nem lehetetlen, hogy az első nap sugar előcsalja a megmaradottaknak s az egy két napi koplalás után nagyobb mohósággal fognak pusztítani.

Mint ahogy pedig azt is láttuk, hogy a fakadó rügy után a termő hajtásokat is elrágják, ennél fogva szükségesnek tartom, hogy szőlősgazda társaimat ez irányú védekezésre hívjam fel.

Nézetem szerint legjobb védekezés a Tanatonnal való permetezés.

A Tanaton a dohánynak kilugozott erősen nikotin tartalmu része — sűrű barna színtű folyadék, mely a puha testű férgeknek már a legkisebb érintkezés mellett is feltétlen hatásos.

Az elméleti tudományban legalább mint ilyen ismeretes.

A Tanatonból 4 százalékos oldatot kell készíteni vízhozadással s a szőlőt, valamint a töké közepébe permetezni. A permetező emberek két-két sort foghatnak fel, hogy maguk előtt a szőlőket felzavarván, ez által lehetőleg minden tücsök permet alá kerüljön.

Ha az elméleti tudomány állítása valóság, akkor ezek a kísérletek nem fogjuk hiába megtenni.

En részemről bizom benne s azért ajánlom gazdátársaimnak is, hogy ezen módszert haladéknélkül próbáljuk meg. Ha sikerre vezet, akkor ezzel elejét vesszük a tücsök elszaporodásának s a jövő évben előállható hasonló pusztításnak.

A Tamaton vételéhez szükséges a gazdasági egyesület igazolványa, s ennek felhatalmazása mellett kapható 1 kgm. dobozonként 2 koronájával a helybeli főtrafikban s némely fűszer kereskedésben.

Mint hogy a Tamaton halált okozó méreg — vele csak megbízható ember dolgozhatik. Tekintve továbbá, hogy a higitott Tamaton 24 órai állás után a vízben felbomlik — előre csak egy napi szükségletet kell elkészíteni.

Kérem gazdátársaimat, hogy a kísérletek eredményét, esetleg egyéb védekezési módokat a hegyközségi elnökségnél bejelenteni szíveskedjenek.

Nagyvárad, 1906. április 23.

Székely Sándor,
hegyközségi alelnök.

Értéktőzsde.

Budapest, április 23

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámlító bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	— — —	670.—
Közüti vasut	— — —	594.—
Városi villamos vasut	— — —	327.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 április 23-án

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	115.—
Magyar koronajárdék 4%	— — —	95.85
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	86.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	96.60
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	98.—
Magyar gyermekjegy-kölcsön	— — —	2.18
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	215.50
Osztrák járdék papírban	— — —	160.50
Osztrák járdék ezüstben	— — —	1.01
Osztrák korona járdék	— — —	118.—
Osztrák járdék aranyban	— — —	170.50
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.60
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	16.40
Magyar hitelbank részvény	— — —	8.23
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	688.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	— — —	685.50
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	14.02
Német birodalmi marka	— — —	117.32
London vista	— — —	240.30
Páris vista	— — —	95.80
20 márkás arany	— — —	23.40

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Kérjük olvasóinkat, hogy a választási mozgalmakról bennünket esetről-esetre értesíteni szíveskedjenek. A postát készségesen megértjük.

Gedeon. A másik alkalomadtán Sok az aktuális anyagunk. Hanem azért csak minél többször. Most kivált a választási mozgalmakról.

G. M. Belényes. Köszönjük.

Cserebogár . . . Pegazusa csugyan az. Ön meg annál is több. Csodabogár.

P. Dániel-Neumanngyász. Azt írja nekünk, hogy ezen a sajtóhibán érdemes gondolkozni. Mond valamit. Hát csak gondolkozzék.

K. J. Beznyé. Dettó. A kéziratot postára adtuk. A választásról, előzményeivel együtt tudósítást várunk.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKIOS GYULA.

Uj nyaralási vállalat!

külföldi minta szerint

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy szücs-műhelyünk vezetésére egy külföldön első-rangu czégeknél nyert bő tapasztalatu szakavatott szücsmestert alkalmaztunk, ki is a nyaralásra szánt utazó és szörme-árúkat nemcsak lelkiismeretesen gondozza, hanem azokat ki is javítja.

Tisztelettel 1567.

Heiman Lipót és Társa.

Szombat és ünnepnapokon zárva.

Telefon: 243.

Telefon. 243.

Raktárak biztosítva vannak!

A f. április hó 26-án nyilvános aláírásra kerülő

5⁰/₀-os orosz államkölcsön

kötvényeire előjegyzéseket a mai naptól kezdve elfogadunk.

Biharmegyei Kereskedelmi, Ipar- és termény-hitelbank.

Nagyvárad

Teleki-utca 3.

Telefon 46.

Meghívó.

A Leszámlító- és Jelzálogbank Részvénytársaság f. évi május hó 9-én délután 4 órakor Nagyváradon a társaság helyiségében.

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a részvényeseket meghívjuk.

A rendkívüli közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság javaslata az alap-tőke fölemelése iránt.
2. Az alapszabályok 5 §-ának megfelelő módosítása.

Nagyvárad, 1906 április 23.

1605.

Az igazgatóság.

Nagyvárad
legujabb
látványossága

**Kálmán
Ferenc**

férfi- és fiuruha-áruháza

Fő-u. 5.

A dusan felszerelt rak-tárban csakis legujabb szabásu, a szövet ter-mékek szine javából készült

férfi és fiu ruhák

rendkívül olcsó
szabott árak mel-
lett vásárolhatók.

Meglepő izléses
gyermekruhák és
felöltők.

**Kérem a cégre
figyelni!**

Legrégibb és legmegbízhatóbb nyaralási vállalat.

Van szerencsénk a nagyérd. közönség b. figyelmét nyaralási vállalatunkra fölhívni, amelyet a Horváth-féle szücsüzlettel átvettünk és azt a mai kornak megfelelően rendeztük be.

Elfogadunk nyári gondozásra felelősség mellett bármily értékes ruhákat, szörme árukat, függönyöket, szőnyeget stb. azokat saját műhelyünkben kijavítva hiba nélkül szolgáltatjuk vissza, kívánatra azokért házhoz küldünk, az üzlet és raktár tűz és betörés ellen biztosítva van.

Becses pártfogást kérve, kiváló tisztelettel

Zboray Gyula és társa

szücsüzlete Fő-utca 7. sz.

Lakás, Bethlen-utca 23.

saját ház. 1575.

Magyar bikák

500 koronától kezdve. Pekingi kacsatojások tuczatja ingyenes csomagolással 8 korona beküldése után szállíthatók.

Gróf Teleki Arvéd uradalmából posta: **Koncz**. 1571.

Eladók.

A **Fábry Testvérek-féle** divat-üzlet helyiségben, boltberendezési állványok, asztalok, Wertheimcassa, íróasztal, nikell kirakat-berendezések, consol nagy tükrök, diófa butor állványok jutányos áron eladók.

Pesti hazai első takarékpénztár sorsjegyeket

napi árban elad s ezen sorsjegyekre magas összegű

kölcsönöket nyújt

a legelőnyösebb feltételek mellett a

Polgári Takarékpénztár részvénytársaság

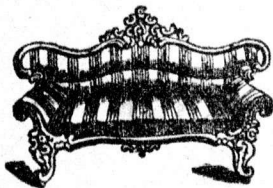
Nagyvárad, Kossuth-utca.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcso

bútor

gyári árban, kezesség mellett

háló-, ebédlő-, szalon- és úr-szoba berendezések, valamint az egyes butordarabok a

Magyar Műbutorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezések műipari vállalata, — Kívánatra tervek és költségvetések.

Telefon 421 szám.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, homályos (matt), színes fényképező-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— villamosvilágítási —

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzájáruló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedély. Költségvetések ingyen.

Villamos szerelők felvételnek a villamos műnél.

Pesti Hazai Első Takarékpénztári sorsjegyeket napi árfolyamon

el ad és aokra darabonként 125 K. előleget jutányosan nyújt a

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI-, IPAR- és TERMÉNYHITELBANK

Nagyvárad, Teleky-utca 3. szám.

Telefon: 46. m. sz.